

**ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ
ΜΕΛΕΤΗ
ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΩΝ
ΕΠΙΠΤΩΣΕΩΝ
ΠΕΠ ΒΟΡΕΙΟΥ
ΑΙΓΑΙΟΥ 2014-2020**

ΜΗ ΤΕΧΝΙΚΗ ΠΕΡΙΛΗΨΗ ΤΗΣ
ΜΕΛΕΤΗΣ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΩΝ
ΕΠΙΠΤΩΣΕΩΝ ΠΕΠ ΒΟΡΕΙΟΥ
ΑΙΓΑΙΟΥ 2014-2020

Έχει ολοκληρωθεί η διαδικασία κατάρτισης της ΣΜΠΕ και η διαβούλευση με την αρμόδια Υπηρεσία του ΥΠΕΚΑ (Ειδική Υπηρεσία Περιβάλλοντος). Η διαδικασία διαβούλευσης με τις αρμόδιες υπηρεσίες και το ενδιαφερόμενο κοινό ξεκινά άμεσα.

Το Περιφερειακό Επιχειρησιακό Πρόγραμμα της Περιφέρειας Βορείου Αιγαίου εκφράζει την αναπτυξιακή στρατηγική της Χωρικής Ενότητας Βορείου Αιγαίου, τους επιμέρους γενικούς και ειδικούς στόχους, καθώς και τις παρεμβάσεις και τα μέσα που εξειδικεύουν και υλοποιούν τον αναπτυξιακό σχεδιασμό για την προγραμματική περίοδο 2014-2020.

Το γενικό αναπτυξιακό όραμα της Χωρικής Ενότητας Βορείου Αιγαίου είναι «η αναστροφή της φθίνουσας αναπτυξιακής πορείας των νησιών της Περιφέρειας Βορείου Αιγαίου και η επιδίωξη της πραγματικής οικονομικής και κοινωνικής σύγκλισης με τις ανεπτυγμένες περιφέρειες της Ε.Ε, διασφαλίζοντας τις προϋποθέσεις εσωτερικής και εξωτερικής χωρικής και κοινωνικής συνοχής και η διατήρηση της ιδιαίτερης νησιωτικής φυσιογνωμίας κάθε νησιού».

Στην παρούσα Στρατηγική Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων (ΣΜΠΕ), ως περιοχή μελέτης ορίζεται η χωρική ενότητα της Περιφέρειας Βορείου Αιγαίου, με ευρύτερη περιοχή μελέτης όλη τη χώρα.

Η εκπόνηση της **Στρατηγικής Μελέτης Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων (ΣΜΠΕ)** αποτελεί τον πυρήνα της διαδικασίας **Στρατηγικής Περιβαλλοντικής Εκτίμησης (ΣΠΕ)**, η οποία έχει θεσμοθετηθεί στην χώρα μας με την **ΚΥΑ 107017/28.8.2006 (ΦΕΚ 1225/Β/5-9-2006)**, στα πλαίσια εναρμόνισης της **Οδηγίας 2001/42/ΕΚ**.

Το Περιφερειακό Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Βορείου Αιγαίου συσχετίζεται άμεσα με την Στρατηγική Ε2020, την πολιτική συνοχής της περιόδου 2014-2020, το Εθνικό Πρόγραμμα Μεταρρυθμίσεων της ίδιας περιόδου, καθώς και με τα εξής προγράμματα: Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Ανταγωνιστικότητα και Επιχειρηματικότητα», Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Περιβάλλον και Αειφόρος Ανάπτυξη», Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού», Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Τεχνική Υποστήριξη Εφαρμογής», Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Αγροτικής Ανάπτυξης», Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Αλιεία».

Οι περιβαλλοντικοί στόχοι που έχουν άμεση σχέση με το ΠΕΠ Βορείου Αιγαίου 2014-2020 είναι οι εξής:

- **ΠΣ1:** Προστασία Βιοποικιλότητας, συμπεριλαμβανόμενης της αποφυγής πρόκλησης βλαβών σε χλωρίδα, πανίδα και φυσικές περιοχές
- **ΠΣ2:** Βελτίωση συνθηκών υγείας και αύξησης πληθυσμού

**ΜΗ ΤΕΧΝΙΚΗ ΠΕΡΙΛΗΨΗ ΤΗΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ ΜΕΛΕΤΗΣ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΩΝ ΕΠΙΠΤΩΣΕΩΝ
ΠΕΠ ΒΟΡΕΙΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ 2024-2020**

- ⇒ **ΠΣ3:** Μείωση ρύπανσης και απώλειας εδαφών
- ⇒ **ΠΣ4:** Μείωση ρύπανσης νερών
- ⇒ **ΠΣ5:** Μείωση ρύπανσης αέρα
- ⇒ **ΠΣ6:** Βελτίωση των κλιματικών παραγόντων
- ⇒ **ΠΣ7:** Αύξηση της αξίας των υλικών περιουσιακών στοιχείων
- ⇒ **ΠΣ8:** Προστασία και ανάδειξη Πολιτιστικής Κληρονομιάς
- ⇒ **ΠΣ9:** Προστασία Τοπίου

Περιβαλλοντική Κατάσταση Χωρικής Ενότητας Βορείου Αιγαίου

Ατμοσφαιρικό περιβάλλον

Η κατάσταση της ατμόσφαιρας στην Περιφέρεια Βορείου Αιγαίου δεν παρουσιάζει κάποιο ιδιαίτερο χαρακτηριστικό επιβάρυνσης δεδομένου ότι πρόκειται για μια νησιωτική περιοχή, κυρίως αγροτικής φυσιολογίας, με κάποιες βιομηχανικές / γεωργικό – κτηνοτροφικές μονάδες που αποτελούν θέσεις σημειακής ρύπανσης, ελεγχόμενης, χωρίς επιβεβαιωμένα φαινόμενα ρύπανσης.

Ωστόσο, πρέπει να σημειωθεί ότι η ηλεκτροδότηση των νησιών από τους ΑΣΠ της ΔΕΗ, οι οποίοι ως καύσιμα χρησιμοποιούν μαζούτ και ντίζελ έχει ως αποτέλεσμα τις σημαντικές εκπομπές οξειδίων του αζώτου, διοξειδίου του άνθρακα και διοξειδίου του θείου. Η λειτουργία των μονάδων της ΔΕΗ στα νησιά της Περιφέρειας έχει ως αποτέλεσμα την εκπομπή διπλάσιων ποσοτήτων NOx ανά μονάδα ΑΕΠ και ανά κάτοικο σε σχέση με τις αντίστοιχες τιμές σε επίπεδο χώρας. Οι εκπομπές διοξειδίου του θείου ανά κάτοικο και ανά μονάδα ΑΕΠ σε επίπεδο Περιφέρειας είναι αντίστοιχες με τις τιμές σε εθνικό επίπεδο παρά το γεγονός ότι η Περιφέρεια δε διαθέτει αξιόλογη βιομηχανία (με εξαίρεση τις ενεργειακές μονάδες).

Όσον αφορά στο ακουστικό περιβάλλον, εκτός από τις μεγάλες αστικές περιοχές, εντονότατο πρόβλημα θορύβου αντιμετωπίζουν και σχεδόν όλες οι τουριστικές περιοχές της χώρας. Οι συνέπειες φαίνεται ότι επηρεάζουν τόσο την ποιότητα των παρεχόμενων υπηρεσιών, με αποτέλεσμα τη μείωση του τουριστικού ρεύματος, όσο και την ποιότητα ζωής των μόνιμων κατοίκων αυτών των περιοχών.

Η Περιφέρεια Βορείου Αιγαίου είναι ιδιαίτερα ευνοημένη από κλιματολογικής άποψης, παρουσιάζοντας υψηλή ηλιοφάνεια κατά τη διάρκεια του έτους, χαμηλή, σχετικά, μέση ετήσια βροχόπτωση, ενώ ευνοϊκή μέση ετήσια θερμοκρασία παρατηρείται σε όλα τα νησιά της. Το σύνολο των νησιών ανήκουν στην κλιματολογική ζώνη του Αιγαίου.

Η Λήμνος παρουσιάζει τις λιγότερες βροχοπτώσεις, αλλά και τη χαμηλότερη μέση θερμοκρασία, ενώ η Σάμος και η Ικαρία που βρίσκονται νοτιότερα έχουν περισσότερες βροχοπτώσεις και υψηλότερη μέση θερμοκρασία. Πιο συγκεκριμένα το κλίμα της Λέσβου, της Λήμνου και του Αγ. Ευστράτιου χαρακτηρίζεται ως εύκρατο, με λιγότερες βροχοπτώσεις στα δύο τελευταία νησιά.

Υδατικό Περιβάλλον

Ιδιαίτερο χαρακτηριστικό του υδάτινου δυναμικού της Περιφέρειας Βορείου Αιγαίου είναι ο διαμελισμός της έκτασής του σε πολλές μικρότερες αυτοτελείς ενότητες, τα νησιά. Μια γενική παρατήρηση είναι η ύπαρξη πολλών παράκτιων ρεμάτων, που αποστραγγίζουν το μεγαλύτερο τμήμα του υδατικού διαμερίσματος, καθιστώντας δύσκολη την εκμετάλλευση των επιφανειακών νερών. Επιφανειακά νερά συναντούμε στη Λέσβο και στη Σάμο, ενώ άνυδρα είναι τα Ψαρά. Στα υπόλοιπα νησιά οι υδάτινοι πόροι περιορίζονται σε υπόγεια νερά και πηγές.

Στην περιοχή του Βορείου Αιγαίου συναντάται επίσης σημαντικός αριθμός ιαματικών πηγών εξαιτίας του πλούσιου γεωλογικού αποθέματος απ' όπου πηγάζουν τα νερά. Ιαματικές πηγές συναντώνται σε αρκετά από τα νησιά του Βορείου Αιγαίου με σημαντικότερο εκπρόσωπο την Ικαρία.

Στο σύνολο της Περιφέρειας Βορείου Αιγαίου υπάρχουν ελάχιστα δεδομένα ποιότητας των επιφανειακών υδάτων. Βάσει των συγκεντρώσεων των θρεπτικών των ανωτέρω επιφανειακών υδάτινων σωμάτων, προκύπτει το συμπέρασμα ότι τα ποιοτικά χαρακτηριστικά των ποταμών τους καθιστούν κατ' αρχήν κατάλληλους για πρόσληψη νερού προς πόση. Τα υπόγεια νερά στις νήσους Σάμο και Λέσβο είναι γενικά καλής ποιότητας. Τα υπόγεια νερά της Λέσβου παρουσιάζουν σχετικά υψηλές συγκεντρώσεις χλωριόντων και νατρίου σε περιοχές που γειτνιάζουν με γεωθερμικές πηγές.

Φυσικο-γεωγραφικά χαρακτηριστικά

Η Περιφέρεια Βορείου Αιγαίου εντάσσεται στην ευρύτερη γεωγραφική ενότητα του Αρχιπελάγους του Αιγαίου, μια γεωγραφική ενότητα με ιδιαίτερα χαρακτηριστικά. Η συνολική έκτασή της ανέρχεται σε 3.836 km². Τα πέντε από τα νησιά της είναι μεγάλα σε έκταση για την κλίμακα των νησιών του Αιγαίου και κατατάσσονται στα 10 μεγαλύτερα νησιά της Ελλάδος, ενώ τα άλλα είναι μικρότερα. Επίσης, στην Περιφέρεια περιλαμβάνονται πολλά μικρότερα ακατοίκητα νησιά και μεγάλος αριθμός βραχονησίδων. Πέραν της έκτασης τους διαφοροποιούνται σημαντικά και όσον αφορά στο ανάγλυφο τους. Έντονο είναι και το υποθαλάσσιο ανάγλυφο που περιλαμβάνει ηπειρωτική κρηπίδα στη Λήμνο αλλά και βαθιές λεκάνες όπως την τάφρο του Β. Αιγαίου και τη λεκάνη της Χίου.

Τα εδαφολογικά χαρακτηριστικά εμφανίζουν έντονη διαφοροποίηση μεταξύ των νησιών, αλλά και στο εσωτερικό τους που περιλαμβάνουν ηφαιστειακά πετρώματα, γεωλογικούς σχηματισμούς σχιστόλιθου – φυλλίτη κλπ.

Γενικότερα το υπέδαφος των νησιών διαθέτει μια εξαιρετική ποικιλία ορυκτών και αξιοποιήσιμων πετρωμάτων. Όμως η εξόρυξη των ορυκτών περιορίζεται σε λατομεία αδρανών.

Η Χίος έχει χαρακτηριστεί από τους ειδικούς «γεωλογικός παράδεισος», καθώς εκεί βρίσκονται τα αρχαιότερα πετρώματα όλης της Ευρώπης, τα αρχαιότερα απολιθώματα Αμμωνιτών της Ελλάδας και εντυπωσιακά ρήγματα και μεγάλος αριθμός καρστικών σχηματισμών. Από αυτούς ξεχωρίζουν τρία. Το Σπήλαιο Ολύμπων, το Σπήλαιο του Αγίου Γάλακτος και το Σπήλαιο Λιθίου.

Η Περιφέρεια Βορείου Αιγαίου διαθέτει ένα σύνολο 1.335km ακτογραμμής μεγάλης ποικιλίας. Συνολικά για την Περιφέρεια, η κατάσταση των ακτών και η ποιότητα των θαλάσσιων νερών είναι πολύ καλή. Παρ' όλες τις πιέσεις που δέχονται οι κεντρικότερες παραλίες, δεδομένης της τουριστικής σημαντικός αριθμός εξ αυτών φέρει το διακριτικό σήμα της «γαλάζιας Σημαίας».

Βιοποικιλότητα - Χλωρίδα - Πανίδα

Η Περιφέρεια χαρακτηρίζεται από εξαιρετο φυσικό πλούτο, ο οποίος περιλαμβάνει σπάνια είδη χλωρίδας και πανίδας, σημαντικούς υγροβιότοπους και άλλους τύπους οικοτόπων και φυσικών ενδιαιτημάτων (χερσαίων και θαλάσσιων), ιστορικά τοπία, τοπία ιδιαίτερου φυσικού κάλλους, μνημεία της φύσης, βραχονησίδες ιδιαίτερης αισθητικής και οικολογικής σημασίας και οικοσυστήματα ειδικού ενδιαφέροντος. Στα γεωγραφικά όρια της Περιφέρειας περιλαμβάνονται προστατευόμενες περιοχές που έχουν ενταχθεί στο Ευρωπαϊκό Οικολογικό Δίκτυο NATURA 2000 και κατατάσσονται στις κατηγορίες «Τόποι Κοινοτικής Σημασίας (SCI)» και «Ζώνες Ειδικής Προστασίας (SPA)» συνολικής έκτασης 279.343,2 εκτάρια.

Υποδομές περιβάλλοντος

Η Διαχείριση των υγρών αποβλήτων στην Περιφέρεια Βορείου Αιγαίου εμφανίζει ελλείψεις. Από το σύνολο των 13 οικισμών Γ' προτεραιότητας εντοπίζονται 5 οικισμοί χωρίς τα απαραίτητα έργα υποδομής (δίκτυα ή/και εγκαταστάσεις επεξεργασίας λυμάτων-ΕΕΛ) που σχετίζονται με τη διαχείριση λυμάτων. Ο σχεδιασμός των υπολειπόμενων έργων έχει ολοκληρωθεί και σε εξέλιξη βρίσκονται έργα κατασκευής ΕΕΛ και δικτύων αποχέτευσης.

Στην Περιφέρεια υφίστανται, σύμφωνα με επίσημα στοιχεία του Υπουργείου Εσωτερικών, 116 Χώροι Ανεξέλεγκτης Διάθεσης Απορριμμάτων (Χ.Α.Δ.Α.), εκ των οποίων οι 80 έχουν αποκατασταθεί, οι 21 παραμένουν σε λειτουργία και οι 15 βρίσκονται σε διαδικασία άμεσης αποκατάστασης, από τους οποίους, οι 13 είναι υψηλής και μέσης επικινδυνότητας, εκ των οποίων οι 8 έχουν ενταχθεί σε χρηματοδοτικά προγράμματα και οι 5 δεν έχουν χρηματοδοτηθεί ούτε έχει γίνει πρόταση χρηματοδότησής τους, και οι 2 Χ.Α.Δ.Α. είναι χαμηλής επικινδυνότητας, από τους οποίους ο ένας έχει ενταχθεί σε χρηματοδοτικά προγράμματα και ο άλλος δεν έχει χρηματοδοτηθεί ούτε έχει γίνει πρόταση για χρηματοδότηση.

Φυσικές Πιέσεις

Το Βόρειο Αιγαίο ανήκει στη σεισμοτεκτονική ζώνη 14c σύμφωνα με τη διαίρεση του ελληνικού χώρου από τον Β. Παπαζάχο (1988). Οι σεισμοί που έχουν καταγραφεί στη ζώνη αυτή είναι έντασης από 6,4 έως 7,8 βαθμούς της κλίμακας Richter. Σεισμοί ενδιάμεσου βάθους ($60\text{km} < h < 180\text{km}$) και μεγάλου βάθους ($h > 180\text{km}$) δεν έχουν καταγραφεί στο νησί κατά τη διάρκεια του τρέχοντος αιώνα.

Η Περιφέρεια Βορείου Αιγαίου προσβάλλεται από πυρκαγιές κυρίως λόγω των ισχυρών βόρειων ανέμων που επικρατούν στην περιοχή τους θερινούς θερμούς μήνες, καθώς και λόγω των εκτεταμένων δασικών εκτάσεων που εντοπίζονται στα περισσότερα από τα νησιά της Περιφέρειας.

Επισημαίνεται ότι οι μεγάλες πυρκαγιές των τελευταίων χρόνων κατέστρεψαν δασική βλάστηση και βοσκότοπους και είχαν δυσμενείς επιδράσεις στα οικοσυστήματα της περιοχής. Επιπλέον οδήγησαν σε πλημμύρες και κατολισθήσεις εδαφών στις καμένες περιοχές, καθιστώντας επιτακτική την ανάγκη λήψης μέτρων.

Έχουν παρατηρηθεί αρκετά και σημαντικά φαινόμενα κατολισθήσεως του εδάφους και καταπτώσεων βράχων, χωρίς ευτυχώς ιδιαίτερο κίνδυνο για τους κοντινούς οικισμούς. Τα φαινόμενα αυτά σημειώθηκαν κατά κύριο λόγο στα νησιά Ικαρία, Λέσβος, κ.ά.

Τα εδάφη του ελλαδικού χώρου εμφανίζονται υποβαθμισμένα με πολλές περιοχές να αντιμετωπίζουν κίνδυνο ερημοποίησης. Μια από τις περιοχές υψηλού κινδύνου ερημοποίησης είναι και η Περιφέρεια Βορείου Αιγαίου.

Στο νησί της Ικαρίας, στη περιοχή από το Πέζι έως τις Ράχες παρατηρείται μεγάλος βαθμός ερημοποίησης, κυρίως εξαιτίας της υπερβόσκησης, ενώ παράλληλα στη Κεντρική Χίο οι πυρκαγιές σε συνδυασμό με την συνεχιζόμενη βόσκηση έχουν το ίδιο αποτέλεσμα. Τέλος, στην δυτική Λέσβο εξαιτίας της γεωλογίας της περιοχής και της πίεσης που δέχεται από τη βόσκηση, εμφανίζει αυξημένο ποσοστό κινδύνου ερημοποίησης.

Πληθυσμός

Σύμφωνα με την τελευταία απογραφή του πληθυσμού (2011) ο πραγματικός, αλλά και ο μόνιμος πληθυσμός της Περιφέρειας Βορείου Αιγαίου μειώθηκε περίπου κατά 3% συγκριτικά με την απογραφή του 2001. Ο μόνιμος πληθυσμός που ανέρχεται σε 199.231 άτομα αντιπροσωπεύει μόλις το 1,8% του πληθυσμού της Χώρας. Σε σχέση με την ηλικιακή διάρθρωση του πληθυσμού το 47,91% είναι ηλικίας 20 – 54 ετών, ενώ το ποσοστό του πληθυσμού τρίτης ηλικίας (65+) υπερβαίνει το 23% και είναι αρκετά υψηλότερο από το αντίστοιχο σε επίπεδο χώρας. Σε γενικές γραμμές η Περιφέρεια Βορείου Αιγαίου χαρακτηρίζεται από μη ικανοποιητικούς δημογραφικούς δείκτες.

Κοινωνικοοικονομικό Περιβάλλον

Ένδειξη των αρνητικών επιπτώσεων της οικονομικής κρίσης στην Περιφέρεια Βορείου Αιγαίου είναι η μείωση της Ακαθάριστης Προστιθέμενης Αξίας μεταξύ 2009 και 2010. Αντίστοιχα, το κατά κεφαλήν ΑΕΠ (ΜΑΔ ανά κάτοικο) το 2009 μειώνεται κατά 4,7% και το 2010 κατά 6%, έναντι αντίστοιχης μείωσης κατά 3,2% του κατά κεφαλήν ΑΕΠ της Χώρας.

Ο τριτογενής τομέας κυριαρχεί στην οικονομία της Περιφέρειας απασχολώντας άνω του 70% των εργαζομένων και παράγοντας το 85% της συνολικής Ακαθάριστης Προστιθέμενης Αξίας (ΑΠΑ). Τόσο ο δευτερογενής, όσο και ο πρωτογενής τομέας συμμετέχουν με πολύ μικρά ποσοστά στη συνολική ΑΠΑ της Περιφέρειας (10,3% και 4,6% αντίστοιχα).

Ο επιχειρηματικός ιστός στον δευτερογενή και τριτογενή τομέα εκπροσωπείται από πολύ μικρές και μικρές επιχειρήσεις, κυρίως ατομικές ή οικογενειακές, ενώ και ο πρωτογενής τομέας συντίθεται από μικρού μεγέθους εκμεταλλεύσεις με κύριο εμπορικό προσανατολισμό την τοπική αγορά.

Οι επιχειρήσεις χαρακτηρίζονται από μειωμένη ανταγωνιστικότητα και εξαγωγική δραστηριότητα. Μάλιστα στη διετία 2011-2012 οι εξαγωγές της Περιφέρειας μειώθηκαν κατά 28% και η σχέση εξαγωγές / εισαγωγές εμφανίζεται μειωμένη κατά 41,4%.

Η Περιφέρεια υστερεί στους τομείς έρευνας, ανάπτυξης και καινοτομίας κατέχοντας την 11η θέση μεταξύ των δεκατριών (13) Περιφερειών της Χώρας στο σύνθετο δείκτη καινοτομίας και την 202η θέση μεταξύ των 207 Ευρωπαϊκών Περιφερειών. Κατατάσσεται επίσης στις τελευταίες θέσεις μεταξύ των Περιφερειών της Χώρας σχετικά με την υλοποίηση δαπανών σε έρευνα και ανάπτυξη.

Η απασχόληση στην Περιφέρεια από το 2010 και έπειτα σημειώνει αλματώδη πτώση. Το β' τρίμηνο του 2012 φθάνει στο 53,9% με το ποσοστό της γυναικείας απασχόλησης στο Βόρειο Αιγαίο να είναι από τα χαμηλότερα στη χώρα και την ΕΕ - 27.

Σημαντικά μειωμένα εμφανίζονται επίσης τα ποσοστά των αυτοαπασχολούμενων, των συμβοηθούτων μελών, αλλά και της πλήρους απασχόλησης με ταυτόχρονη αύξηση της μερικής απασχόλησης. Ως προς το φαινόμενο της ανεργίας, την τελευταία διετία αυξάνεται με γοργό ρυθμό και από 9% που ήταν το 2010 σκαρφάλωσε στο 21,2% το 2012. Η ανεργία βιώνεται εντονότερα από ευάλωτες πληθυσμιακές ομάδες όπως οι γυναίκες και οι ηλικιωμένοι. Η μακροχρόνια ανεργία είναι ένα από τα κύρια ζητήματα της περιοχής και υπογραμμίζεται από το ότι η Περιφέρεια κατατάσσεται στην 8η χειρότερη θέση στην Ευρώπη των 27 με το ποσοστό μακροχρόνιας ανεργίας το 2012 να υπερβαίνει το 67%.

Ο τομέας Υγείας και Πρόνοιας διακρίνεται ως προς την περιφερειακή ανισότητα και διασπορά που ενισχύεται από τα ειδικά γεωμορφολογικά και οικονομικά χαρακτηριστικά των νησιών. Βασικό πρόβλημα αποτελεί η αδυναμία επικοινωνίας και έγκαιρης μεταφοράς ασθενών, η έλλειψη ιατρικού και νοσηλευτικού προσωπικού, ενώ χαμηλός είναι και ο βαθμός αποτελεσματικότητας και ανταποδοτικότητας των δομών.

Παρά το ότι οι γενικοί δείκτες υγείας του πληθυσμού είναι σε καλό επίπεδο παρουσιάζεται υστέρηση στην πρόληψη, την οργάνωση της δημόσιας υγείας και της πρωτοβάθμιας φροντίδας.

Πολιτιστική Κληρονομιά

Η πολιτιστική κληρονομιά περιλαμβάνει τα υλικά και τα άυλα πολιτιστικά αγαθά και προστατεύεται με το Ν. 3028/2002.

Η Περιφέρεια συγκεντρώνει πολυμορφία στοιχείων, τόσο από την άποψη του ανθρωπογενούς, ιστορικού, πολιτιστικού, όσο και φυσικού περιβάλλοντος. Πληθώρα αρχαιολογικών χώρων, μουσείων, κάστρων, μοναστηριών, παραδοσιακών οικισμών κ.α. συνθέτουν τον πολιτιστικό χάρτη του Βορείου Αιγαίου, εμπλουτίζουν το τουριστικό προϊόν, προκαλώντας το ενδιαφέρον και προσελκύοντας κάθε χρόνο πλήθος επισκεπτών.

ΠΕΠ Βορείου Αιγαίου 2014-2010

Το γενικό αναπτυξιακό όραμα της Χωρικής Ενότητας Βορείου Αιγαίου εξυπηρετείται από εφτά (7) άξονες προτεραιότητας και δέκα (10) επιλεγμένους θεματικούς στόχους οι οποίοι αναφέρονται παρακάτω.

Άξονες Προτεραιότητας

ΑΠ.1 ΑΜΕΣΗ ΑΝΑΣΧΕΣΗ ΤΗΣ ΣΥΡΡΙΚΝΩΣΗΣ ΤΗΣ ΠΑΡΑΓΩΓΙΚΗΣ /ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΗΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑΣ, ΕΝΔΥΝΑΜΩΣΗ ΤΗΣ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΕΞΩΣΤΡΕΦΕΙΑΣ ΤΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΚΑΙ ΑΥΞΗΣΗ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΠΡΟΣΤΙΘΕΜΕΝΗΣ ΑΞΙΑΣ, ΜΕ ΑΙΧΜΗ ΤΗΝ ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑ.

ΑΠ.2 ΑΝΑΠΤΥΞΗ, ΑΞΙΟΠΟΙΗΣΗ ΚΑΙ ΑΥΞΗΣΗ ΤΗΣ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗΣ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΙΝΟΥ ΔΥΝΑΜΙΚΟΥ ΣΤΗΝ ΑΓΟΡΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ, ΕΝΕΡΓΟΣ ΕΝΤΑΞΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΝΣΩΜΑΤΩΣΗ ΚΟΙΝΩΝΙΚΑ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΕΥΠΑΘΩΝ ΟΜΑΔΩΝ.

ΑΠ.3 ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ ΚΑΙ ΤΩΝ ΠΟΡΩΝ ΚΑΙ ΜΕΤΑΒΑΣΗ ΣΕ ΜΙΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ ΦΙΛΙΚΗ ΣΤΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ, ΜΕ ΕΠΑΡΚΕΙΑ ΠΟΡΩΝ ΓΙΑ ΑΝΑΠΤΥΞΗ, ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ ΚΑΙ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΤΗΣ ΚΛΙΜΑΤΙΚΗΣ ΑΛΛΑΓΗΣ.

ΑΠ.4 ΣΥΜΠΛΗΡΩΣΗ-ΟΛΟΚΛΗΡΩΣΗ ΔΙΑΤΗΡΗΣΙΜΩΝ ΥΠΟΔΟΜΩΝ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΚΑΙ ΤΗΝ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ.

ΑΠ.5 ΤΕΧΝΙΚΗ ΒΟΗΘΕΙΑ ΕΤΠΑ.

ΑΠ.6 ΤΕΧΝΙΚΗ ΒΟΗΘΕΙΑ ΕΚΤ.

Θεματικοί Στόχοι

- Θ.Σ.1: Ενίσχυση της έρευνας, της τεχνολογικής ανάπτυξης και της Καινοτομίας
- Θ.Σ.2: Βελτίωση της δυνατότητας πρόσβασης στις τεχνολογίες πληροφοριών και επικοινωνιών (ΤΠΕ), καθώς και της χρήσης και της ποιότητάς τους (στόχος ευρυζωνικής σύνδεσης)
- Θ.Σ.3: Ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας των ΜΜΕ
- Θ.Σ.4: Στήριξη της μετάβασης προς μια οικονομία χαμηλών εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα σε όλους τους τομείς
- Θ.Σ.5: Προαγωγή της προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή, της πρόληψης και διαχείρισης κινδύνων
- Θ.Σ.6: Διατήρηση και προστασία του περιβάλλοντος και προαγωγή της αποδοτικής χρήσης των πόρων
- Θ.Σ.7: Προαγωγή των βιώσιμων μεταφορών και εξάλειψη των σημείων συμφόρησης σε υποδομές βασικών δικτύων
- Θ.Σ.9: Προώθηση της κοινωνικής ένταξης και καταπολέμηση της φτώχειας και κάθε διάκρισης
- Θ.Σ.10: Επένδυση στην εκπαίδευση, την κατάρτιση και την επαγγελματική κατάρτιση για την απόκτηση δεξιοτήτων και τη διά βίου μάθηση.

ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΕΣ ΔΥΝΑΤΟΤΗΤΕΣ

Στο πλαίσιο της παρούσας Στρατηγικής Μελέτης Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων του ΠΕΠ Βορείου Αιγαίου 2014- 2020, εξετάστηκαν οι εύλογες εναλλακτικές δυνατότητες συμπεριλαμβανομένης και της μηδενικής λύσης, έγινε δε τεκμηρίωση των περιβαλλοντικών λόγων που οδηγούν στην επιλογή της προτεινόμενης λύσης.

Οι εναλλακτικές δυνατότητες οι οποίες εξετάστηκαν είναι:

- Μηδενική λύση (no plan or programme).
- Ανάπτυξη χωρίς Κεντρικό Στρατηγικό Σχεδιασμό (unplanned growth).
- Σχεδιασμός του Αναπτυξιακού Προγράμματος της περιόδου 2014-2020 στα ίδια πρότυπα με την τρέχουσα προγραμματική περίοδο (current situation).
- Προγραμματισμένη Ανάπτυξη βάσει Κεντρικού Στρατηγικού Σχεδιασμού (planned growth).

- Προγραμματισμένη Ανάπτυξη βάσει Κεντρικού Στρατηγικού Σχεδιασμού (planned growth) με μεταφορά πόρων.

Συγκεκριμένα, στην περίπτωση της μηδενικής λύσης, έγινε η υπόθεση ότι δεν θα υλοποιηθεί το Περιφερειακό Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Περιφέρειας Βορείου Αιγαίου 2014-2020. Στη δεύτερη εναλλακτική δυνατότητα, οι δράσεις οι οποίες πρόκειται να υλοποιηθούν στα πλαίσια εφαρμογής του Προγράμματος δε γίνονται σύμφωνα με τον Κεντρικό Στρατηγικό Αναπτυξιακό Σχεδιασμό, αλλά αποσπασματικά ad hoc basis, αντιμετωπίζοντας προβλήματα σε τοπικό μόνο επίπεδο. Η τρίτη εναλλακτική εξετάζει το να εφαρμοστεί η Στρατηγική Ανάπτυξης η οποία ακολουθήθηκε κατά την τρέχουσα προγραμματική περίοδο (2007-2013), όπου το γενικό αναπτυξιακό όραμα του ΕΠ Προγράμματος (Κρήτης - Νήσων Αιγαίου) ήταν η **«Ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας και η ανάδειξη της ελκυστικότητας σε συνθήκες αιεφόρου ανάπτυξης»**.

Εξετάσθηκαν άλλες δύο εναλλακτικές δυνατότητες. Η πρώτη αφορά τη δυνατότητα υλοποίησης του ΠΕΠ Βορείου Αιγαίου 2014- 2020, όπως προτείνεται στα προηγούμενα κεφάλαια και περιγράφεται συνοπτικά στο κεφάλαιο 4 (Περιγραφή Προγράμματος). Η δεύτερη αφορά την υλοποίηση του ΠΕΠ Βορείου Αιγαίου 2014- 2020 όπως προτείνεται, με την διαφορά ότι αυξάνονται οι διατιθέμενοι πόροι στους Άξονες Προτεραιότητας 1 και 4 με μεταφορά πόρων ΕΤΠΑ από τους Άξονες 3 και 5.

ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΕΣ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ

Οι αναμενόμενες επιπτώσεις στο περιβάλλον σε σχέση με τους άξονες προτεραιότητας (ΑΠ) του Περιφερειακού Επιχειρησιακού Προγράμματος Βορείου Αιγαίου 2014- 2020 και με βάση του περιβαλλοντικούς στόχους, εκτιμάται ότι θα είναι:

Περιβαλλοντικός Στόχος	Πιθανές Σημαντικές Επιπτώσεις
προστασία βιοποικιλότητας, συμπεριλαμβανομένης της αποφυγής πρόκλησης βλαβών σε χλωρίδα, πανίδα και φυσικές περιοχές	Η συνολική επίπτωση του ΕΠ στη βιοποικιλότητα θα είναι μάλλον αρνητική λόγω της αύξησης των νέων υποδομών και των νέων επιχειρηματικών, και αναπτυξιακών δραστηριοτήτων. Λόγω της πληθώρας φυσικών περιοχών στα νησιά της Περιφέρειας Βορείου Αιγαίου, αναμένεται ότι θα υπάρξουν περιπτώσεις όπου θα θιγούν τέτοιες περιοχές, είτε με τη διέλευση γραμμικών υποδομών ή με την εγκατάσταση δραστηριοτήτων μέσα ή κοντά σε τέτοιες περιοχές. Αυτό θα σημάνει την αύξηση των πιέσεων σε βιοτόπους και είδη, τη μερική ή ολική διάσπασή των βιοτόπων και την πιθανή

Περιβαλλοντικός Στόχος	Πιθανές Σημαντικές Επιπτώσεις
	<p>μείωση ειδών.</p> <p>Σοβαρές δευτερογενείς επιπτώσεις προκαλεί η αστικοποίηση γύρω από τις νέες υποδομές (π.χ. οδοποιίες, επιχειρήσεις, κ.ά) ιδιαίτερα σε παράλιες περιοχές.</p> <p>Ωστόσο, σχεδιάζονται και δράσεις προς τη θετική κατεύθυνση αντισταθμίζοντας τις αρνητικές επιπτώσεις (π.χ. ενίσχυση Δικτύου Natura 2000 & δράσεων προστασίας, κ.ά)</p>
<p>βελτίωση των συνθηκών υγείας και στην αύξηση του πληθυσμού</p>	<p>Αναμένονται θετικές επιπτώσεις λόγω της ενίσχυσης και αναβάθμισης των φορέων παροχής υγείας και κοινωνικών επιχειρήσεων, αλλά και της ενδεχόμενης αύξησης του εισοδήματος μέσω των δράσεων ενίσχυσης των επιχειρήσεων και των υποστηρικτικών τους μηχανισμών (βελτίωση ποιότητας ζωής).</p> <p>Η βελτίωση της προσπελασιμότητας επενεργεί επίσης θετικά. Θετικά θα λειτουργήσει και η αναμενόμενη μείωση των οδικών ατυχημάτων, λόγω βελτίωσης των υποδομών.</p> <p>Αντίθετα, θα αυξηθεί ο θόρυβος και η αέρια ρύπανση, πράγμα αρνητικό για την υγεία. Αύξηση του πληθυσμού αναμένεται κυρίως τοπικά, σε περιοχές βελτιωμένης προσπελασιμότητας, αύξησης υποδομών και αύξησης της απασχόλησης.</p>
<p>μείωση της ρύπανσης και της απώλειας των εδαφών</p>	<p>Η συνολική επίπτωση στα εδάφη θα είναι μάλλον αρνητική λόγω της αύξησης των επιχειρηματικών και αναπτυξιακών δραστηριοτήτων. Σε κάθε περίπτωση αναμένεται κατάληψη εδαφών από τις υποδομές μεταφορών και την αστικοποίηση που τις ακολουθεί, καθώς και ρύπανση από τη κατασκευή και λειτουργία υποδομών και δραστηριοτήτων.</p>
<p>μείωση της ρύπανσης των υδάτων</p>	<p>Ρύπανση των υδάτων θα υπάρξει έμμεση από τις εκπλύσεις των οδικών δικτύων κατά τις περιόδους βροχοπτώσεων. Οι δράσεις ολοκληρωμένης διαχείρισης αστικών και ειδικών αποβλήτων, όπως και η ολοκλήρωση των υποδομών για τη βελτίωση της επεξεργασίας λυμάτων, βοηθούν και ενισχύουν την πρόληψη της ρύπανσης των υδάτων.</p> <p>Οι νέες λιμενικές εγκαταστάσεις και η κίνηση γύρω από αυτές εγκυμονούν κινδύνους για το θαλάσσιο περιβάλλον. Ωστόσο, η περιβαλλοντική βελτίωση και αναβάθμιση των υποδομών αυτών κινείται στην κατεύθυνση της μείωσης της ρύπανσης των υδάτων.</p>
<p>μείωση της ρύπανσης του αέρα</p>	<p>Η αύξηση των οδικών δικτύων θα οδηγήσει σε αύξηση των οδικών μετακινήσεων και σε περαιτέρω αύξηση των αέριων ρύπων.</p> <p>Ωστόσο, η αύξηση της αέριας ρύπανσης θα είναι διάχυτη και η αναβάθμιση/ βελτίωση των σημαντικότερων τοπικών οδικών δικτύων θα βοηθήσει στη μείωση της ρύπανσης του αέρα.</p>
<p>βελτίωση των κλιματικών παραγόντων</p>	<p>Η ενημέρωση και η ευαισθητοποίηση στους τομείς της ενέργειας και της προστασίας της ατμόσφαιρας, όπως και η ανάπτυξη σχεδίων βιώσιμης κινητικότητας αλλά και η ενίσχυση των επιχειρήσεων για τη βελτίωση της ενεργειακής</p>

**ΜΗ ΤΕΧΝΙΚΗ ΠΕΡΙΛΗΨΗ ΤΗΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ ΜΕΛΕΤΗΣ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΩΝ ΕΠΙΠΤΩΣΕΩΝ
ΠΕΠ ΒΟΡΕΙΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ 2024-2020**

Περιβαλλοντικός Στόχος	Πιθανές Σημαντικές Επιπτώσεις
	τους απόδοσης και την παραγωγή ενέργειας από ΑΠΕ θα οδηγήσουν σε μείωση της ρύπανσης, των εκπομπών αερίων θερμοκηπίου και της κατανάλωσης ενέργειας, βελτιώνοντας παράλληλα τους κλιματικούς παράγοντες.
αύξηση της αξιών των υλικών περιουσιακών στοιχείων	Θα υπάρξει αύξηση της αξίας των περιουσιακών στοιχείων κατά τόπους, λόγω βελτιωμένης προσπελασιμότητας, αύξησης των υποδομών και ενίσχυση της ανάπτυξης των επιχειρήσεων αλλά και πιθανή μείωση της αξίας στις περιοχές άμεσης γειτονίας με τις υποδομές, λόγω θορύβου, κραδασμών και ρύπανσης. Σίγουρα θα υπάρξουν δυσμενείς επιπτώσεις κατά την κατασκευή των υποδομών.
προστασία και ανάδειξη της πολιτιστικής κληρονομιάς (συμπεριλαμβανομένης της αρχιτεκτονικής & αρχαιολογικής κληρονομιάς)	Εκτιμώνται μικτές επιπτώσεις καθώς οι δράσεις ανάδειξης και αποκατάστασης θα έχουν ισχυρά θετικές επιπτώσεις, όπως και η βελτίωση της προσπελασιμότητας θα είναι θετική για την ανάδειξη και πρόσβαση σε μνημεία και εκδηλώσεις. Η ενίσχυση αξιοποίησης των φυσικών και πολιτιστικών πόρων, όπως και των επενδύσεων για την προστασία και αξιοποίηση της πολιτιστικής κληρονομιάς, θα έχει επίσης θετικές επιπτώσεις στην προστασία και την ανάδειξη αυτής.
προστασία του τοπίου	Λόγω της πληθώρας περιοχών μεγάλου κάλλους και το ιδιαίτερο μεσογειακό νησιωτικό αγροτικό τοπίο, είναι πιθανό κάποιες από τις υποδομές, αλλά και επιχειρηματικές και παραγωγικές δραστηριότητες, να επηρεάσουν δυσμενώς το τοπίο με κατάληψη εδαφών, διάσπαση και αισθητική υποβάθμιση.
σχέση μεταξύ των ανωτέρω παραγόντων	Η αλληλεπίδραση και η σχέση μεταξύ των ανωτέρω παραγόντων, όπως εκτιμάται από την κατεύθυνση των επιπτώσεων κάθε παράγοντα ξεχωριστά, θα είναι θετική.

ΜΕΤΡΑ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗΣ ΤΩΝ ΕΠΙΠΤΩΣΕΩΝ

Τα προτεινόμενα μέτρα για την αντιμετώπιση των πιθανών σημαντικών επιπτώσεων του ΠΕΠ Βορείου Αιγαίου 2014- 2020 και των συνολικών σωρευτικών επιπτώσεων είναι τα εξής:

A/A	ΜΕΤΡΑ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗΣ ΑΠΟ ΠΕΠ ΒΟΡΕΙΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ
01	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Αξιοποίηση Διαδικασίας ΜΠΕ για την αποφυγή βλαβών σε φυσικές περιοχές, NATURA 2000 και βιότοπους <ul style="list-style-type: none"> ο Ενσωμάτωση κριτηρίων προστασίας βιοποικιλότητας στη διαδικασία επιλογής προτάσεων για ένταξη στο ΠΕΠ ▪ Παροχή συμβουλών προς τους ενδιαφερόμενους για τη βελτίωση των προτάσεων τους σε ότι αφορά την προστασία της βιοποικιλότητας ▪ Ενσωμάτωση κριτηρίων οικολογικού σχεδιασμού, περιβαλλοντικής διαχείρισης και βιώσιμης διαχείρισης φυσικών πόρων στη διαδικασία επιλογής προτάσεων για ένταξη στο ΠΕΠ ▪ Παροχή συμβουλών προς τους ενδιαφερόμενους, σε ότι αφορά την επίτευξη των παραπάνω στόχων
02	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Σε περιπτώσεις υψηλής όχλησης θορύβου και όπου αυτό μπορεί να εφαρμοστεί εντός των ορίων της χωρικής ενότητας προτείνεται να τοποθετηθούν ηχοπετάσματα ή να δοθούν κίνητρα για εγκατασταθούν διπλοί υαλοπίνακες. (π.χ. αστικά κέντρα) ▪ Λωρίδες πρασίνου στις πλευρές των οδών θα αποδώσουν πολλαπλή ωφέλεια από πλευράς μείωσης θορύβου και αισθητικής. ▪ Ενίσχυση ΜΜΜ και αντιρρυπαντικής τεχνολογίας ▪ Βελτίωση τοπικών υποδομών υγείας
03	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Ενθάρρυνση ενδιαφερόμενων για εγκατάσταση σε θεσμοθετημένες ή υποβαθμισμένες περιοχές (κατοικίας, βιομηχανίας, κ.λπ.), αποφεύγοντας την εγκατάσταση σε φυσικές ή αγροτικές περιοχές ▪ Ενθάρρυνση της χρήσης καθαρών τεχνολογιών, πρακτικών μείωσης των στερεών αποβλήτων και αποφυγής διάθεσης τοξικών αποβλήτων, ελαιωδών ουσιών ή αλάτων στο έδαφος ▪ Προώθηση της επιχειρηματικότητας στον τομέα της εισαγωγής καινοτομίας στη διαχείριση στερεών αποβλήτων και στην ανάπτυξη E&A και εξειδικευμένων υπηρεσιών στον τομέα ▪ Μείωση των επιπτώσεων των οδικών έργων με την αξιοποίηση των ΜΠΕ
04	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Ενθάρρυνση της χρήσης καθαρών τεχνολογιών, πρακτικών μείωσης των υγρών αποβλήτων και αποφυγής διάθεσης αποβλήτων στο υδάτινο περιβάλλον. ▪ Ενθάρρυνση για την εισαγωγή τεχνολογιών ανακύκλωσης και εξοικονόμησης νερού ▪ Ενθάρρυνση περιβαλλοντικής επιχειρηματικότητας στον τομέα της διαχείρισης και προστασίας των υδάτινων πόρων
05	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Ενθάρρυνση της χρήσης καθαρών τεχνολογιών, αντικατάστασης καυσίμων με

**ΜΗ ΤΕΧΝΙΚΗ ΠΕΡΙΛΗΨΗ ΤΗΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ ΜΕΛΕΤΗΣ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΩΝ ΕΠΙΠΤΩΣΕΩΝ
ΠΕΠ ΒΟΡΕΙΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ 2024-2020**

Α/Α	ΜΕΤΡΑ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗΣ ΑΠΟ ΠΕΠ ΒΟΡΕΙΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ
	<p>καθαρότερα, εγκατάσταση φίλτρων αντιρρύπανσης κ.α.</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Ενίσχυση χρήσης ΜΜΜ
06	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Ενσωμάτωση κριτηρίων εξοικονόμησης ενέργειας και μείωσης παραγωγής αερίων θερμοκηπίου στη διαδικασία επιλογής προτάσεων για ένταξη στο ΠΕΠ ▪ Παροχή συμβουλών προς τους ενδιαφερόμενους, σε ότι αφορά την επίτευξη των παραπάνω στόχων, καθώς και την ανάγκη μείωσης του μεταφορικού έργου, σε σχέση με τις μετακινήσεις εργαζομένων, πρώτων υλών και προϊόντων
07	
08	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Αποφυγή εγκατάστασης οχλουσών δραστηριοτήτων μέσα σε ή διέλευσης από περιοχές πολιτιστικού ενδιαφέροντος ▪ Χρήση των δυνατοτήτων που παρέχουν οι δράσεις για την ανάπτυξη του τουριστικού τομέα, για την ανάδειξη και προστασία περιοχών και μνημείων πολιτιστικού ενδιαφέροντος ▪ Λήψη μέτρων ώστε η βελτίωση της προσβασιμότητας σε περιοχές και εκδηλώσεις πολιτιστικού ενδιαφέροντος να μην αποβεί αρνητική για το πολιτιστικό περιβάλλον
09	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Το ΕΠ θα πρέπει να εισαγάγει στα κριτήρια επιλογής προτάσεων την εγκατάσταση σε θεσμοθετημένες ή υποβαθμισμένες περιοχές, την προστασία του αγροτικού και αστικού τοπίου και την ανάπτυξη πράσινων υποδομών ▪ Θα πρέπει να δοθεί προτεραιότητα στις δράσεις που θα δώσουν ζωή στα κέντρα των πόλεων και θα αναβαθμίσουν υποβαθμισμένες περιοχές. ▪ Παροχή συμβουλών προς τους ενδιαφερόμενους για την προστασία του τοπίου από υποβάθμιση

**ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΗΣ ΣΗΜΑΝΤΙΚΩΝ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΩΝ
ΕΠΙΠΤΩΣΕΩΝ**

Τα προβλεπόμενα σύστημα παρακολούθησης των σημαντικών περιβαλλοντικών επιπτώσεων από την εφαρμογή του προγράμματος, ανά περιβαλλοντικό τομέα, παρουσιάζεται στον πίνακα που ακολουθεί.

A/A	ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΟΣ ΔΕΙΚΤΗΣ	ΦΟΡΕΑΣ ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΗΣ	ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΟΙ ΠΑΡΑΜΕΤΡΟΙ	ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΗΣ
01	<ul style="list-style-type: none"> Πόσοι σημαντικοί βιότοποι είναι σε ικανοποιητική κατάσταση Αριθμός και/ή έκταση προστατευόμενων περιοχών Μέγεθος βιοποικιλότητας, σύγκριση με ΕΕ (Αριθμός ενδημικών και σπάνιων ειδών) Έκταση δασών Αριθμός και έκταση φυσικών περιοχών που καταλαμβάνονται 	<p>Φορείς διαχείρισης προστατευόμενων περιοχών</p> <p>Αρμόδια Δ/νση Περιφέρειας Βορείου Αιγαίου</p>	<ul style="list-style-type: none"> Βιότοποι Αριθμός και/ή έκταση προστατευόμενων περιοχών Αριθμός ενδημικών και σπάνιων ειδών Έκταση δασών Αριθμός και έκταση φυσικών περιοχών 	<p>Σύμφωνα με το Σχέδιο Διαχείρισης κάθε φορέα.</p> <p>Ετησίως</p>
02	<ul style="list-style-type: none"> Προσδόκιμα έτη υγιούς ζωής Εργατικά ατυχήματα Ποσοστό ατόμων που ζουν κάτω από το όριο της φτώχειας 	<p>Αρμόδια Δ/νση Περιφέρειας Βορείου Αιγαίου</p>	<ul style="list-style-type: none"> Προσδόκιμα έτη υγιούς ζωής Αριθμός εργατικών ατυχημάτων Ποσοστό ατόμων που ζουν κάτω από το όριο της φτώχειας 	<p>Ετησίως</p>
03	<ul style="list-style-type: none"> Ποσοστό υποβαθμισμένης γης Ποσότητες στερεών αποβλήτων που διατίθενται σε ΧΥΤΑ Εξέλιξη παραγωγής αποβλήτων, συνολική και κατά κεφαλή Ανακύκλωση % (χαρτί, γυαλί, ΒΑΑ¹, αλουμίνιο) 	<p>Αρμόδια Δ/νση Περιφέρειας Βορείου Αιγαίου</p> <p>Φορείς Διαχείρισης ΧΥΤΑ</p>	<ul style="list-style-type: none"> Ποσοστό υποβαθμισμένης γης Ποσότητες στερεών αποβλήτων που διατίθενται σε ΧΥΤΑ Παραγωγή αποβλήτων Ανακύκλωση % (χαρτί, γυαλί, ΒΑΑ, αλουμίνιο) 	<p>Ετησίως</p>
04	<ul style="list-style-type: none"> Ποιότητα επιφανειακών υδάτων Ποιότητα υπόγειων νερών Χρήση νερού κατά τομέα Ποσοστό ανακύκλωσης 	<p>Αρμόδια Δ/νση Περιφέρειας Βορείου Αιγαίου</p> <p>Φορείς</p>	<ul style="list-style-type: none"> Ολικό Ν, ολικός Ρ, BODs, COD, SS, TDS, pH, αγωγιμότητα, κ.ά. pH, αγωγιμότητα, σκληρότητα, χλωριόντα, θειικά, 	<p>Δειγματοληψίες και μετρήσεις σύμφωνα με την ΑΕΠΟ κάθε ΕΕΛ.</p> <p>Εθνικό Σύστημα Παρακολούθησης</p>

¹ ΒΑΑ: Βιοαποδομήσιμα Αστικά Απόβλητα

**ΜΗ ΤΕΧΝΙΚΗ ΠΕΡΙΛΗΨΗ ΤΗΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ ΜΕΛΕΤΗΣ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΩΝ ΕΠΙΠΤΩΣΕΩΝ
ΠΕΠ ΒΟΡΕΙΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ 2024-2020**

A/A	ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΟΣ ΔΕΙΚΤΗΣ	ΦΟΡΕΑΣ ΠΑΡΑΚΟΛΟΥ-ΘΗΣΗΣ	ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΟΙ ΠΑΡΑΜΕΤΡΟΙ	ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ ΠΑΡΑΚΟΛΟΥ-ΘΗΣΗΣ
	<ul style="list-style-type: none"> νερού Ποσοστό πληθυσμού συνδεδεμένο σε ΕΕΛ Θαλάσσια ύδατα: Ποιότητα υδάτων κολύμβησης 	<p>Λειτουργίας ΕΕΛ</p> <p>ΥΠΕΚΑ</p>	<p>COD, BOD, νιτρικά, νιτρώδη, ολικός Ρ, μέταλλα, απορρυπαντικά, τοξικά, μικροβιολογικά, κ.λπ.</p> <ul style="list-style-type: none"> Μικροβιολογική παράμετροι νερών κολύμβησης 	<p>Ποιότητας Επιφανειακών Υδάτων</p> <p>Σύμφωνα με το Πρόγραμμα παρακολούθησης ποιότητας νερών κολύμβησης στις ακτές της Ελλάδας</p>
05	<ul style="list-style-type: none"> Ημέρες υπέρβασης ορίων ποιότητας αέρα Εκπομπές ανά πηγή 	ΔΕΗ	SOx, NOx, PM10, αέρια του θερμοκηπίου, Pb, CO	Σύμφωνα με τις ΑΕΠΟ των ηλεκτροπαραγωγών μονάδων ΔΕΗ.
06	<ul style="list-style-type: none"> Εκπομπές αερίων θερμοκηπίου Εκπομπές ανά πηγή (%) Εξέλιξη ενεργειακής ζήτησης Κατανομή παραγωγής ενέργειας ανά πηγή Ποσοστό ενέργειας από ΑΠΕ (%) Εξέλιξη αριθμού επιβατικών οχημάτων 	<p>ΔΕΗ</p> <p>ΡΑΕ</p> <p>Αρμόδια Δ/νση Περιφέρειας Βορείου Αιγαίου</p>	<p>SOx, NOx, PM10, αέρια του θερμοκηπίου, Pb, CO</p> <p>Ποσοστό Ενέργειας από ΑΠΕ (%)</p> <p>Αριθμός επιβατικών οχημάτων</p>	<p>Σύμφωνα με τις ΑΕΠΟ των ηλεκτροπαραγωγών μονάδων ΔΕΗ.</p> <p>Ετησίως</p>
07	<ul style="list-style-type: none"> Αριθμός διατηρητέων κτιρίων που αποκαταστάθηκαν Αριθμός επισκεπτών Αστικό πράσινο ανά κάτοικο 	Αρμόδια Δ/νση Περιφέρειας Βορείου Αιγαίου	<ul style="list-style-type: none"> Αριθμός διατηρητέων κτιρίων που αποκαταστάθηκαν Αριθμός επισκεπτών Αστικό πράσινο ανά κάτοικο 	Ετησίως